

Jaarverslag adviescommissie LOWI 2022

Verslag van het LOWI over het jaar 2022

Amsterdam, juni 2023

Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI)
Postbus 19121, 1000 GC Amsterdam
T 020 – 551 07 19
secretariaat@lowi.nl
www.lowi.nl

© Illustratie voorblad:

Pronken met andermans veren (kleurets) / The crow in borrowed feathers (colour etching), J.W.M. van der Meer, 2014

Voorwoord

Het jaar 2022 laat zien dat vragen over wetenschappelijke integriteit in een veelheid van vormen het LOWI bereiken. In het jaarverslag 2021 is aandacht gevraagd voor verzoeken die lijken te zijn gedaan met een ander doel dan het verkrijgen van een oordeel over een mogelijke schending van de wetenschappelijke integriteit. Ook in 2022 zijn er weer de nodige verzoeken behandeld die zijn ingegeven door de wens het maatschappelijk debat via de klachtprocedure bij de CWI/het LOWI te voeren (bijvoorbeeld advies 2022-18). Maar er blijven nog genoeg verzoeken over waarbij een oordeel mocht worden gegeven over verwijtbare tekortkomingen in wetenschappelijk onderzoek (bijvoorbeeld adviezen 2022-03 en 04) of over plagiaat (advies 2022-15).

Van de 19 uitgebrachte adviezen zijn er drie waarin het verzoek gegrond werd verklaard. Dat is een relevante daling ten opzichte 2021 waarin acht van de 22 uitgebrachte adviezen gegrond werden verklaard. Bij het LOWI bestaat niet de indruk dat er in 2022 anders of voorzichtiger zou worden geadviseerd. Feit is wel dat het LOWI en de CWI's vaker op één lijn lijken te zitten. Bij de CWI's wordt steeds meer ervaring opgedaan en zij maken gebruik van adviezen die door het LOWI eerder zijn vastgesteld. Een mogelijke andere verklaring is dat het LOWI bij zijn advisering meer is gaan kijken naar de materiële kant van de klachten. In adviezen 2022-03 en 2022-04 heeft het LOWI zijn zorg geuit over de vele bezwaren van procedurele aard die door de verzoeker waren aangevoerd. Dat is voor het LOWI aanleiding geweest om de keuze te maken om de vraag of het onderzoek naar aanleiding van een klacht voldoet aan de daaraan vanuit een oogpunt van zorgvuldige klachtbehandeling te stellen eisen, te beoordelen aan de hand van het gehele verloop van de door de CWI en het bestuur van de instelling gevolgde procedure. Dat betekent dat het LOWI niet steeds per onderdeel van de gevolgde procedure een oordeel meer geeft.

Het is de verwachting dat de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit 2018 binnen afzienbare tijd zal worden geëvalueerd. Daarbij zal ook gekeken worden naar de wijze waarop de gedragscode door het LOWI wordt uitgelegd. Uit reacties van instellingsbesturen blijkt dat verschillend wordt gedacht over het begrip wetenschap. Het LOWI legt dit begrip breed uit en gaat er bijvoorbeeld vanuit dat soms opinies in dagbladen (adviezen 2022-01 en 2022-02), mededelingen op sociale media (2022-07) en het optreden als wetenschappelijk adviseur (besluit 2022-06) als het uitoefenen van wetenschap moeten worden beschouwd. Eerder oordeelde het LOWI hetzelfde over persberichten. Voor communicatie in de media geldt voor wetenschappers een grotere mate van vrijheid dan voor publicaties in wetenschappelijke tijdschriften. Wel houdt het LOWI bij de toetsing van het handelen aan de gedragscode rekening met de aard van de wetenschapsuitoefening.

In de LOWI-adviezen kwamen dit jaar ook belangrijke thema's aan de orde, zoals de relatie tussen wetenschappelijke integriteit en academische vrijheid (advies 2022-14), discussies rond het aanvragen en verwerven van subsidies (adviezen 2022-12 en 2022-08) en problemen tussen promotor en promovendus (advies 2022-19). Die problemen raken soms ook aan vragen van sociale veiligheid, waarvoor in het KNAW-rapport 'Sociale veiligheid in de Nederlandse wetenschap - Van papier naar praktijk' aandacht is gevraagd.

mr. E.J. Daalder, voorzitter

1. Samenstelling van het LOWI in 2022

In 2022 bestond de adviescommissie LOWI (hierna: het LOWI) uit de volgende leden:

mr. dr. E.J. Daalder, voorzitter	bestuursrecht
prof. mr. dr. H.E. Bröring, plv. voorzitter	bestuursrecht
prof. dr. L. Lechner	gezondheidspsychologie
prof. dr. J.P. Hogendijk (<i>tot 1 september 2022</i>)	geschiedenis van de wiskunde
prof. dr. J.G. van Erp	regulatory governance
dr. J. Tijdink	psychiatrie
prof. dr. H.G. Brunner	genetica
dr. P. Vuijk	orthopedagogiek
prof. dr. N.P. Landsman (<i>per 1 oktober 2022</i>)	mathematische fysica

2. Status van het LOWI

Het LOWI is ondergebracht bij de Stichting LOWI. De stichting brengt ook een jaarverslag uit. Voor meer informatie verwijzen wij naar dit jaarverslag.

3. Taak van het LOWI

Het LOWI is een onafhankelijk adviesorgaan in de klachtenprocedure voor mogelijke schendingen van de wetenschappelijke integriteit. Het LOWI adviseert instellingen waaraan wetenschapsbeoefening plaatsvindt en die bij het LOWI zijn aangesloten. Het LOWI adviseert niet op eigen initiatief, maar uitsluitend op verzoek. Het LOWI beoordeelt of de klachtenprocedure bij de CWI van de instelling zorgvuldig is verlopen, of er normen van wetenschappelijke integriteit zijn geschonden en, zo ja, hoe de normschending vervolgens gekwalificeerd zou moeten worden. Een instellingsbestuur geeft op basis van het LOWI-advies een definitief oordeel over de vraag of een wetenschapper de wetenschappelijke integriteit heeft geschonden of niet.

4. Bij het LOWI aangesloten instellingen

In 2022 waren de bij het LOWI aangesloten instellingen:

- de (instituten van de) oprichters KNAW, NWO en UNL (voorheen VSNU)
- de openbare en bijzondere universiteiten, inclusief de Universitair Medische Centra en de Open Universiteit
- Stichting Sanquin Bloedvoorziening
- Universiteit voor Humanistiek
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)
- Stichting Wageningen Research
- Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (NIVEL)
- Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA)
- Theologische Universiteit Kampen (TU Kampen)
- Protestantse Theologische Universiteit (PThU)
- Amsterdam School of Real Estate (ASRE)
- Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie

- Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI)
- Nyenrode Business Universiteit (NBU)
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)
- Centraal Planbureau (CPB)
- Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)
- Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
- Vereniging Hogescholen
- ZonMw
- Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM)
- Nederlands Kanker Instituut (*per 1 december 2022*)

5. Inhoudelijk overzicht advisering 2022

[Advies 2022-19 aan Vrije Universiteit](#)

Conflict tussen een buitenpromovendus en een universitair hoofddocent (UHD). Er is sprake van een ongelijke (machts)positie, omdat de UHD in hiërarchie boven de buitenpromovendus staat. Het conflict gaat onder meer over auteurschap en auteursvolgorde.

[Advies 2022-18 aan Universiteit voor Humanistiek](#)

Ongegrond verzoek van een vereniging die deelneemt aan een bepaald maatschappelijk debat en uiteindelijk een wetwijziging nastreeft. In dat debat is aan publicaties van de betrokken wetenschapper gerefereerd. LOWI ziet steeds vaker dat klachtprocedures worden gebruikt voor maatschappelijk debat en vraagt zich af of CWI's en LOWI de juiste instanties zijn om dit soort klachten te onderzoeken.

[Advies 2022-17 aan Universiteit Leiden](#)

Een wetenschapper schrijft een *working paper* over een internationaal conflict. Het LOWI beoordeelt verschillende klachtonderdelen die volgens Verzoekers ten onrechte niet concreet zijn beoordeeld door de CWI. Uiteindelijk heeft het LOWI de indruk dat deze zaak hoofdzakelijk gaat om een politieke controverse. Hiervoor zijn CWI's en het LOWI niet bedoeld.

[Advies 2022-16 aan Universiteit Twente](#)

Hoogleraar klaagt dat een voormalige collega in strijd met norm 52 hoofdredacteur zou zijn van een '*predatory journal*'. Volgens het LOWI trekken de aangevoerde argumenten vooral de intenties en het handelen van het tijdschrift in twijfel, maar niet het standpunt van beklagde dat hij niets met het tijdschrift te maken heeft.

[Advies 2022-15 aan Universiteit Leiden](#)

Manuscript van een proefschrift voldoet niet aan de vereisten van wetenschappelijke integriteit, omdat sprake is van (veel) plagiaat. In de geesteswetenschappen is dat ernstig, ook al gaat het niet om ideeënplagiat maar veeleer om passages over methodiek. Het LOWI heeft zorgen over de manier waarop de promotor zijn rol heeft ingevuld.

[Advies 2022-14 aan Universiteit Twente](#)

Ongegronde klacht. Als een wetenschapper zich mengt in het publieke en wetenschappelijke debat, moet niet te snel met een beroep op de gedragscode worden gesteld dat de wetenschappelijke integriteit is geschonden. Het is niet de bedoeling van de gedragscode dat wetenschappers ervan terugschrikken om zich te mengen in het publieke debat.

[Advies 2022-13 aan Universiteit Utrecht](#)

Fokkers klagen over opdrachtonderzoek. De CWI en het LOWI oordelen dat de dierwetenschapper geen normen uit de gedragscode heeft geschonden. Of sprake is van methodologische fouten of 'slechte wetenschap' zijn punten van inhoudelijke discussie die thuishoren in het wetenschappelijke debat. Niet in een klachtenprocedure waar het gaat om wetenschappelijke integriteit.

[Advies 2022-12 aan Maastricht University](#)

Door schending van het principe van zorgvuldigheid heeft Verzoeker de gedragscode overtreden. Verzoeker heeft in het aangepaste onderzoeksvoorstel zwaar geleund op eerdere onderzoeksvoorstellen en ideeën van Betrokkene. Dat had Verzoeker op deze wijze niet mogen doen. Gelet op de positie en ervaring van Verzoeker kwalificeert dit als bedenkelijk gedrag.

[Advies 2022-11 aan Erasmus MC](#)

Spaak gelopen promotietraject. Voormalig promovendus heeft de wetenschappelijke integriteit geschonden en bedenkelijk gedrag vertoond met betrekking tot o.a. co-auteurschap. Het LOWI adviseert om terug te koppelen aan de CWI dat een beklagde wetenschapper in het vervolg mondeling moet worden gehoord.

[Advies 2022-10 aan Wageningen University & Research](#)

Verzoeker klaagt over informatie op de website van WUR die volgens hem misleidend is. Met de informatie wordt de context en strekking van een bepaalde onderzoekslijn weergegeven. De CWI heeft de klacht terecht niet-ontvankelijk verklaard, omdat de gedragscode niet van toepassing is. Zie ook 2021-15 en 2022-09.

[Advies 2022-09 aan Erasmus MC](#)

In deze casus gaat het om een statement over het Coronavirus dat als '*correspondence*' in een vooraanstaand wetenschappelijk tijdschrift is gepubliceerd. Geen schending van de wetenschappelijke integriteit. Zie ook 2021-15.

[Advies 2022-08 aan NWO](#)

Een promovendus is door de betrokken wetenschappers niet passend erkend in subsidieaanvraag. Een van hen is de promotor. Betrokkenen hebben onvoldoende zorgvuldig gehandeld. Ook had transparanter gecommuniceerd moeten worden. Geen schending van de wetenschappelijke integriteit.

[Advies 2022-07 aan Wageningen University & Research](#)

Een wetenschapper wordt na een Twitterbericht uit een project verwijderd en klaagt daarover. Het LOWI ziet onvoldoende aanknopingspunten om deze gedraging te toetsen aan de gedragscode. Dat Verzoeker uit het project is gezet valt buiten de reikwijdte van de gedragscode en er is sprake van een arbeidsconflict.

[Besluit 2022-06 aan Tilburg University](#)

Het LOWI laat het verzoek (verder) buiten behandeling wegens schending van de geheimhoudingsplicht door Verzoeker. Ten overvloede: handelen als wetenschappelijk adviseur kan op zichzelf wetenschapsbeoefening zijn, maar in dit geval is dat met betrekking tot het conceptrapport waarover wordt geklaagd niet het geval.

[Besluit 2022-05 aan Maastricht University](#)

Vanuit het oogpunt van wetenschappelijke integriteit bestaat in beginsel geen verplichting voor wetenschappers om over te gaan tot publicatie van verricht onderzoek.

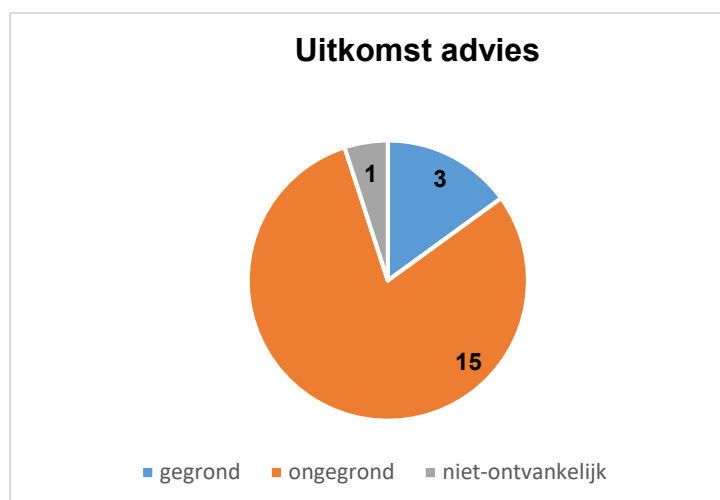
[Adviezen 2022-03 en 04 aan TU Delft](#)

De tekortkomingen in deze casus zijn niet aan te merken als simpele vergissingen. Opzet ontbreekt echter en daarom is er geen schending van de wetenschappelijke integriteit. Het handelen van de wetenschappers was onzorgvuldig en in één specifiek geval verwijtbaar onzorgvuldig. Verder constateert het LOWI dat de klachtenprocedures juridiseren en noemt dat geen gelukkige ontwikkeling.

[Adviezen 2022-01 aan KNAW](#) en [2022-02 aan Universiteit Leiden](#)

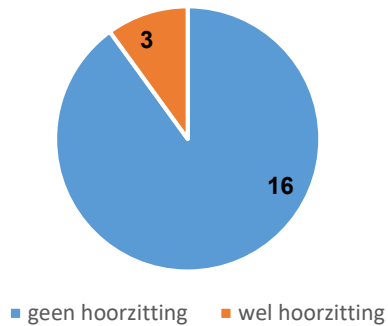
De gedragscode is van toepassing op een opinie in een gerenommeerd landelijk dagblad waarmee een bijdrage is geleverd aan het wetenschappelijk debat over kosten van migratie. Dit is een populairwetenschappelijke uiting. In de opinie zijn wetenschappelijke argumenten gebruikt en zijn de wetenschappelijke functies van de auteur vermeld.

6. Cijfermatig overzicht advisering 2022

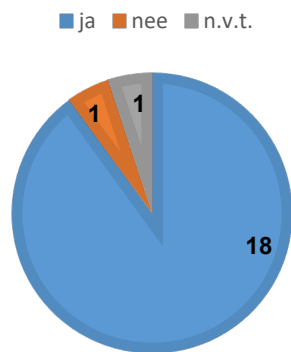

Het LOWI heeft in vergelijking met 2021 (8) minder verzoeken gegrond verklaard.

Wel of geen hoorzitting

LOWI-advies opgevolgd?

De categorie 'n.v.t.' ziet op zaak 2022-06. In die zaak heeft het LOWI geen advies uitgebracht maar het verzoek wegens schending van de geheimhoudingsplicht buiten behandeling gelaten. De zaak waarin het LOWI-advies niet is opgevolgd is 2022-19. Het LOWI had daarin onder meer overwogen dat de beklaagde wetenschapper onzorgvuldig had gehandeld met het indienen van het manuscript bij een wetenschappelijk tijdschrift en dat dit kwalificeert als lichte tekortkoming. Het CvB heeft het LOWI hierin niet willen volgen. De reden die het hiervoor heeft opgegeven is dat niet duidelijk is welke norm uit de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit 2018 de beklaagde wetenschapper heeft overschreden, zodat het CvB niet toekomt aan een kwalificatie van de overschrijding.

Doorlooptijden

bron: vecteezy.com

De gemiddelde doorlooptijd van adviesaanvragen in 2022 bedroeg 24 weken. Dit is drie weken langer dan in 2021. De langste doorlooptijd bedroeg 39 weken en betrof de zaken 2022-03, 2022-04 en voor zaak 2022-12. Reden voor deze lange doorlooptijd was onder meer de complexiteit van de zaken. Dit gold met name voor zaken 2022-03 en 2022-04 waarin partijen bovendien, begrijpelijk overigens, steeds maximaal gebruik maakten van mogelijkheden om reactietermijnen te verlengen. Wat ook meespeelde was dat in alle drie de zaken een hoorzitting gepland moest worden. In de praktijk is het organiseren van een hoorzitting lastig om op korte termijn te realiseren. Door een miscommunicatie in zaak 2022-12 over de voertaal van de hoorzitting, is de hoorzitting in die zaak verplaatst naar een later moment om Verzoeker in de gelegenheid te stellen een tolk mee te brengen. Meer in het algemeen zorgde een verlof op het secretariaat voor wat langere doorlooptijden in 2022.

7. Tot slot

Het aantal zaken dat de adviescommissie LOWI in 2022 onderhanden had was nagenoeg gelijk aan het aantal onderhanden zaken in 2021. Het LOWI heeft in 2022 minder zaken af kunnen ronden dan in 2021. Verder heeft het LOWI in vergelijking met 2021 meer hoorzittingen gehouden en minder verzoeken gegrond verklaard. Het beeld dat de LOWI-adviezen in bijna alle gevallen worden opgevolgd is gelijk gebleven. Door verschillende omstandigheden was de doorlooptijd in 2022 drie weken langer dan in 2021. Voor 2023 hoopt het LOWI hier weer verbetering in te zien.